

YETİŞKİNLERDE YURTSEVERLİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

*Recep ERCAN***

ÖZET

Yurttaşların sahip olması gereken değerlerden biri yurtseverliktir. Yurtseverlik, üzerinde yaşanan toprakları korumak, sevmek ve yüceltmektir. Yurtseverlik, ülkesine ve milletine duygusal yakınlık duymayı gerektirir. Yurtsever bir kişi kendi toplumunun başarılarıyla övünür, maddi ve manevi değerlerine sahip çıkar. Yurtsever, aynı toprakları paylaştığı farklı etnik kökenden insanların acılarına ortak olan kişidir. Bu bağlamda yurtseverliğin gelişmesinde ortak dil, tarih ve kültür önemli rol oynar. Bu araştırma, Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin kör ve yapıcı yurtseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada nicel araştırma yaklaşımlarından betimsel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evren ve örneklemini Türkiye genelinde il, ilçe, belde ve köyde yaşayan ve random küme örnekleme yoluyla seçilmiş yetişkinler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Schatz, Staub ve Lavine (1999) tarafından geliştirilen ve Yazıcı ve Yazıcı (2010_a) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan “Yurtseverlik Tutum Ölçeği” (YTÖ) formu kullanılmıştır. YTÖ’nin kör ve yapıcı yurtseverlik tutumlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır. Veriler, kişisel bilgi formundaki bilgilere ve ölçek özelliklerine göre puanlanıp kodlanarak PASW 18.0 paket programı ile bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine uygun olarak frekans, aritmetik ortalama *t*-testi, tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada cinsiyet, gelir, siyasi görüş, yaşadığı yer, eğitim düzeyi, meslek, haber izleme, kitap okuma ve sinemaya gitme durumuna göre yurtseverlik tutum puanları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda çeşitli değişkenlere göre kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanlarında anlamlı farklılık görülmüştür. Farklılık büyük ölçüde entelektüel, sosyal ve kültürel değişkenlerden kaynaklanmaktadır. Cinsiyet ve düzenli haber izleme dışında gelir, eğitim, yaşadığı yer, siyasi görüş, kitap okuma ve sinemaya gitme durumuna göre kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanlarında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık genellikle yetişkinlerin kör yurtseverlik tutum puanlarından kaynaklanmaktadır. Yapıcı yurtseverlik tutumlarında ise dikkate değer anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Yurtseverlik, kör yurtseverlik, yapıcı yurtseverlik, yurttaşlık

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, El-mek: recan@gmail.com

AN INVESTIGATION INTO ATTITUDES OF PATRIOTISM IN ADULTS WITH RESPECT TO DEMOGRAPHIC VARIABLES

STRUCTURED ABSTRACT

A significant value that each citizen should have is patriotism, which refers to the action of protecting, loving and exalting the land one lives on. It entails a deep feeling affection towards the country and nation. A patriot boasts about the successes of his/her nation and protects moral and material values. In addition, a patriot is someone who shares the grief felt by fellow citizens from different ethnic backgrounds. In this regard, a common language, history and culture play a significant role in the development of the feelings of patriotism. This study aims to study imprudent and positive attitudes towards patriotism with respect to several variables. A descriptive survey design was adopted in the study, in which the sample is composed of randomly selected adults living in provinces, counties, towns and villages in Turkey. To collect the data, the researchers used "Patriotism Attitude Scale" (PAS) originally developed and fully validated by Schatz, Staub and Lavine (1999) and later adapted into Turkish by Yazıcı and Yazıcı (2010_a). The data were analyzed using SPSS 1.8.0 after the scores were calculated based on information from personal information form and based on the properties of the data collection instrument. In line with the research questions, frequency, mean, t-test and one-way ANOVA were used. Patriotism attitude scores were examined in terms of such variables as gender, income, political views, place of residence, educational background, occupation, watching the news, how often and how much they read and frequency of going to the cinema. The results indicated that there were statistically significant differences between attitudes of imprudent and positive patriotism with respect to different variables. It was found that the differences mostly resulted from intellectual, social and cultural variables. Except for two variables; that is, gender and watching the news regularly, there was a significant difference between the scores of imprudent and positive patriotism as regards such variables as income, educational background income, political views, place of residence, occupation, reading and going to the cinema in imprudent patriotism scores in adults. However, there was not a statistically significant differences in terms of positive patriotism scores.

Constructive patriotism attitudes of adults in Turkey do not show significant difference in terms of some variables. However, significant difference is more obvious in terms of blind patriotism. The most significant difference was seen in terms of the places adults live in, educational level, profession and political views.

While the place the participating adults made significant difference between patriotism attitude scores in terms of blind patriotism, no significant difference in terms of constructive patriotism was seen. As the size of residential area becomes smaller, i.e. as one goes from cities to counties, from towns to villages, blind patriotism scores increase.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

doi

The patriotism attitude scores of adults show difference in terms of education levels. As education levels decrease, blind patriotism attitude scores increase. Blind patriotism decrease in university graduates and in those with postgraduate degree. Critical-rational thinking skills increase in adults with high education level. It was seen that there was a strong link between critical thinking and constructive patriotism. As a matter of fact, a significant difference was seen in constructive patriotism attitude scores of individuals with postgraduate degree. An interesting finding to be noted here is that individuals without education have low blind patriotism emotions. This can be attributed to patriotism education given in primary and secondary schools. Idealist education which is based on racist-chauvinist emotions might have strengthened blind patriotism. Blind patriotism decrease as intellectual interest increase.

When patriotism scores of the adults participating the study are taken into consideration, significant difference was seen. Blind patriotism attitude scores of the adults working in the public sector were lower compared to farmers and unemployed ones. Public workers' having high blind patriotism attitude scores compared to those from other professional group can be attributed to their higher intellectual interest levels. Public workers are expected to have blind low patriotism attitudes if not constructive patriotism attitudes as they are more literate, keep up to date and acquire more extravert, constructive and rational behaviors.

A significant difference was seen patriotism attitude scores of the adults participating the study in terms of monthly income levels. As income levels decrease, blind patriotism scores increase. By the same token, it was seen that those with high income level had high constructive patriotism scores. Interestingly, it is not explicable that a small group with high income level had low constructive patriotism scores. In general, all over the world it is expected that adults with small bourgeois tendencies have republican-constructive patriotism attitudes. This is different in our country. In Turkey, some circles with high income level have not been able to break dogmatic patterns.

In our study a significant difference between patriotism attitudes in terms of political view was seen. While blind patriotism attitudes of participating adults who defined themselves as social democrat, socialist and liberal were lower compared to those of who defined themselves as rightists, nationalist and conservative. The constructive patriotism attitudes of adults who define themselves as social democrat, socialist and liberal were higher compared to their blind patriotism attitude scores. Higher blind patriotism scores of adults who define themselves as rightists can be attributed to obedient idea. Traditional and Conservative circles credit obedient idea more.

A significant difference was seen in blind patriotism attitudes in terms of having the habit of reading regularly. Accordingly, blind patriotism attitudes of adults who do not read books regularly were higher compared to those who read books. When compared in terms of constructive patriotism, the difference between those who read books and who do not read books is not obvious. Blind patriotism attitudes of adults who do not read books is more apparent.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter Winter 2015*

There is a significant difference between blind patriotism scores of adults in terms of the habit of going to the cinema. Blind patriotism attitude scores of people who go to the cinema less frequently are high. This is meaningful in terms of intellectual interest. There is not a significant difference between those who do not go to the cinema and those who go to the cinema in terms of constructive patriotism attitude scores. In other words, we cannot say that those who go to the cinema are more constructive patriot.

As a result, patriotism attitudes of adults in Turkey show difference in terms of various variables. While there is a significant difference between blind patriotism scores of individuals in terms of social and cultural factors, difference in constructive patriotism is not very obvious. Constructive patriotism will increase as democratic culture and education level increase, welfare becomes widespread. In Turkey, blind patriotism attitudes of rightist adults are higher than those of leftists. These data can be used to develop social policies and to direct education. Besides, these results can provide a theoretical point of view to develop democratic culture and to create a room for maneuver for political discussions.

KeyWords: Patriotism, imprudent patriotism, positive patriotism, citizenship

GİRİŞ

Yurtseverliğin köklerini 1789-1848 arası dönemde Batı’da, özellikle Fransız siyaseti içinde aranması gerektiğine dair görüşler literatürde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu dönemde yurtseverlik duruşu sergileyen en önemli unsur ise politik ittifak zemini olarak cumhuriyetçiliktir (Öztürk, 2008: 119). Yurtseverlik, cumhuriyete ve cumhuriyetin yurttaşı olmaya duyulan katıksız sevgide kristalize olmuştur (Viroli 1997: s. 23). Cumhuriyetçi yurtseverliğin temeli kültür değil siyasettir. Aynı ırktan gelen ya da aynı dili konuşan insanların değil, daha çok aynı siyasal yapıya karşı bağlılık hisseden insanların birbirlerine ve cumhuriyetin kendisine karşı duydukları sevginin ifadesidir yurtseverlik (Viroli 1997: s. 111).

Gramsci’ye göre yurtseverlik, reformasyonla başlayan ve Avrupa Aydınlanmacılığında doruk noktasına ulaşan burjuvazinin, feodal güçlere ve kiliseye karşı mücadelesinde dayandığı temel bir kavramdır (Göçmen, 2008: 5). Burjuvazinin elinde ideolojik bir kılıfa dönüşen yurtseverlik kavramı, özellikle Marksist çevrelerde eleştiri konusu yapılmıştır. 19. Yüzyıl boyunca yurtseverlik, giderek milliyetçiliğe yakınlaşsa da milliyetçiliğe göre daha yapıcı bir ideali temsil etmiştir. Tarih sahnesinde cumhuriyetçi-muhafazakâr karşıtlığında cumhuriyetçilerin benimsediği antiemperyalist ve demokratik yurttaşlık gibi ideolojik tutumlar yurtseverlik olarak adlandırılmıştır. Bu bağlamda Batı’da yurtseverlik, her türlü saldırıya karşı “toprağı”, “halkı” ve “devrimi” korumak şeklinde anlaşılmıştır. Batı’da yurtsever ideolojinin bu denli etkin olmasında Fransız Devrimi’nden itibaren süregelen devrimci retoriğin etkisi büyüktür. Yurtseverlik, cumhuriyetçi güçlerle muhafazakâr blok arasında savaşta cumhuriyetçilerin kendi lehlerinde savaşmaları için halka sunduğu seferberlik ideolojisini ifade etmiştir (Öztürk, 2008: 7).

Yurtsever ile yurttaş arasında güçlü benzerlikler vardır. Bu iki kavram birbirini çağrıştırmakta ve demokratik karar alma süreçlerinin işlemesine olanak tanımaktadır. Yurdunu seven insan, zamanla kendini yurdun bir parçası olarak görmeye başlar. Yurttaşlık-yurtseverlik

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

işbirliğinin demokratik kültür açısından en önemli yanı toplumsal bütünleşmedir. Yurdu sevmek yaşadığın yeri, o yerdeki insanları, bu insanların geçmişte ve şu anda yarattığı kültürü, kısacası kendimize yakın gördüğümüz, bize benzeyen şeyleri sevmek anlamına gelmektedir. Yurttaşlık, siyasi kültüre yönelik bütünlükçü bakış sayesinde bireylerin özel kimliklerinden sıyrılarak yurttaş adı altında tek bir kimliğe bürünmesi ile yetkinliğe ulaşmıştır.

Türkiye’de yurtseverlik, modernleşme çabalarının başladığı 19. Yüzyılın ikinci yarısında gündeme gelmiş ve bazı düşünce akımlarını etkilemiştir. Yurdun geleceği konusunda endişeli olan aydınlar Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülük gibi düşünce akımları içinde yurtsever duygular geliştirmişlerdir. Modern Türkiye’nin kurulmasının ardından yurtseverlik düşüncesi, devlet ideolojisinin yaşatıldığı kurumlar aracılığıyla açık ya da örtük biçimde aktarılmaya devam etmiştir. Devlet ideolojisinin aktarıldığı kurumlar arasında aile, siyasal partiler, sendikalar, dernekler, okullar ve medya ilk sırada yer almıştır. Özellikle eğitim programlarında geniş yer bulan yurttaşlık eğitimi, dönemin koşullarına göre bazen ulus oluşturma, bazen de milliyetçilik temelinde tasarlanmış ve aktarılmıştır.

Ulusçuluk/milliyetçilik ve yurtseverlik kavramları birbirini tamamlayan kavramlardır. Milliyetçilik gibi yurtseverliğin de altında yatan dil, kültür ve tarihten beslenen tutkudur. Sosyolojik ve psikolojik gereksinimler milliyetçilik kavramı altında tutarlı ve bütünsel bir görünüme sahip olmaktadır. Başka bir deyişle kişi, kendisini kolektif bir bünyeye ait hissederek kendisine bir anlam vermektedir (Belli, 2014: 422).

Yurtseverlik, bir halkın veya ulus kavramı altında birleşmiş halkların yaşadığı toprağa gönderme yaparken, ulus veya modern anlamda milliyet kavramı, o topraklar üzerinde yaşayan halklara gönderme yapmaktadır. Bu topraklar ulus-devletin sınırları içinde olduğundan, yurt kavramı aynı zamanda ulus-devletin sınırları içinde kalan topraklara gönderme yapmaktadır. Her iki kavram da tarihsel olarak ulusların ve/veya halkların büyük imparatorlukların, kilisenin ve emperyalist sömürgeciliğin tahakkümünden kurtulmak için verdikleri mücadelelerde ilerici bir rol oynamıştır. Ancak bu kavramlar aynı zamanda toplumların sınıflı yapısını, sınıflar arası çıkar çelişkilerini ve çatışmalarını gizlemeye müsait kavramlardır (Göçmen, 2008: 11).

Yurtseverliği başka bağlamlar üzerinden de tanımlayan yaklaşımlar bulunmaktadır. Bar-Tal ve Staub’a (1997: 2) göre yurtseverlik, bireylerin kendi gruplarına ya da üzerinde yaşadıkları toprağa bağlılıklarıdır. Sosyal psikologlar ise yurtseverliği, sevgi ve bağlanma kavramlarıyla açıklamaya çalışırlar. İnsanların bir gruba ait olma ya da birlikte yaşama güdüsü yurtseverlik duygularını geliştirmektedir (Staub, 1997). Nathanson (1997) ise yurtseverliği ülkesini sevmek ve ülkesinin iyiliği için fedakârlıkta bulunma şeklinde tanımlar. Bar-Tal’a (1997) göre, yurtseverlik modern bir olgudan ziyade tarih öncesi zamanlara kadar uzanan bir değerdir. İnsanın yurtsever olabilmesi için illaki bir devlete ihtiyaç yoktur; belli bir coğrafi alanda yaşayıp ta organize olabilmemiş her etnik grup, yurtseverlik duygusuna sahip olabilir. Kelman (1997) ise yurtseverlik duygu ve bilincinin ancak millet olma durumunda ortaya çıkabileceğini, her etnik grup üyesinin kendi grubuna duyduğu bağlılığın yurtseverlik olarak nitelendirilemeyeceğini belirtir. Yurtseverlik duygusunun gelişiminde devletin zorunlu olmadığını belirten Kelman, yurtseverliğin siyasal ve ideolojik tanımlamalarına da karşı çıkar (Akt. Yazıcı ve Yazıcı, 2010). Bu bağlamda yurtseverliği, siyasal akımlar karşısında ayrıştırıcı değil bütünleştirici bir kavram olarak anlamak gerekir.

Yurtseverliğin gelişimi için ulus-devleti gerekli gören Kashti (1997), Ben-Amos (1997), Primoratz (2002) ve Viroli (1997) gibi düşünürler yurtseverliği siyasal yapı ve ideolojik boyutta ele almışlardır. Yurtsever açısından temel değer cumhuriyet ve onun sağladığı özgür yaşam tarzıdır. Yurtsever aynı toprakları paylaştığı farklı etnik kökenden insanların acılarına ortak olan ve “eşitlik” için savaşan kişidir. Yurtseverlik vatan ve millet sevgisini, kan ve ırk ilişkisine bağlamadan başka ırkları, milletleri aşagılamadan ve kendisinininkini yüceltmeden, üzerinde yaşanan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter Winter 2015

toprakları sevmenin, korumanın ve yüceltmenin adıdır. Yurtseverliğin milliyetçiliğe teslim edilemeyecek kadar önemli olduğunu belirten Virolı (1997: 12), yurttaşların yönetime katıldığı, çoğulcu bir toplum projesini önemser. Virolı'ye göre (1997: 13) milliyetçilik, farklılıkların silindiği, kişi haklarını reddeden, otoriter bir toplumsal yapıyı amaçlamaktadır. Yurtseverlik dili, yüz yılı aşkın bir süredir bir halkın özgürlüğünü ayakta tutan politik kurumlara ve yaşam tarzına duyulan sevgiyi, yani cumhuriyet sevgisini güçlendirmekte ya da yardıma çağırarak kullanılmaktadır. Milliyetçilik dili ise 18. Yüzyıl sonlarının Avrupa'sında bir halkın kültürel, dinsel ve etnik birliğini, homojenliğini savunmak ya da güçlendirmek üzere biçimlendirilmiştir. Cumhuriyetçi yurtseverliğin düşmanları tiranlık, despotizm, baskı ve yozlaşmadır; milliyetçiliğin düşmanları ise kültürel kirlenme, heterojenlik, ırksal karışma ile sosyal, politik ve entelektüel bölünmedir. Yurtseverler için asıl önemli olan yaşadıkları ülkenin sağladığı özgür yaşam iken milliyetçiler için halkın kültürel ve manevi değerleridir. Virolı'ye (1997: 27) göre milliyetçilik kültürel bağlamda dışlayıcı ve yerellik yanlısı, yurtseverlik ise evrenselliği önemseyen bir bakış açısıyla hareket eder. Yurtsever, yaşamını paylaştığı diğer insanlarla cumhuriyeti seven, savunan, ait olduğu kültüre, özgürlüğe düşkün olmayı başaran bireydir. Bu birey, aynı zamanda etnik veya dini kökeni ne olursa olsun "yurttaş" olmayı başarmış bireydir. Virolı, ortak iyiyle yurttaş(lık) arasındaki bağı ancak yurtseverliğin sağlayabileceği kanaatinde.

Yurtseverlik, kişisel algılardan kaynaklı olarak duyuşsal ve bilişsel olmak üzere iki farklı boyutta düşünülebilir. Nathanson (1997), aşırı ve ılımlı yurtseverliğe vurgu yaparken Westheimer (2006), otoriter ve demokratik yurtseverlik kategorisinden yararlanır. Bir bağlılık türü olarak yurtseverlik sevgi, sadakat, bir yere ait olma isteği gibi duygularla tanımlanabilir (Yazıcı ve Yazıcı, 2010a). İnsanların bu duygularını bilişsel boyutta açığa vurmaları, toplumsal değer, inanç, olay ve süreçlerle ilişkilendirmeleri farklılık gösterebilir. Staub (1997), bu iki yurtseverlik biçiminden birincisini "kör yurtseverlik" (blind patriotism), ikincisini ise "yapıcı yurtseverlik" (constructive patriotism) olarak adlandırır. Ona göre, yurtseverliğin iki ana boyutunu oluşturan iki yurtseverlik biçimi birbirinden farklıdır. Kör yurtseverlik ülkesinin politika ve eylemlerini sorgulamadan kabul etme ve ona büyük bir sadakatle bağlanma olarak karakterize edilmiştir (Schatz ve Staub, 1997). Bu sadakat ve bağlılık, ulusal politikalar diğer milletlere karşı ayrımcı, zararlı ya da insan haklarına aykırı olduğunda bile geçerlidir. Yapıcı yurtseverlik ise, insanların toplumun temel değerlerine ve temel insani değerlere ihanet ya da toplumun ilgilerinin aksine bir durum gördüklerinde, toplumun politika ve eylemlerine karşı çıkmasını gerektirir (Bar-Tal ve Staub, 1997). Yapıcı yurtseverlik, mümkün olduğunca esnek ve etkili bağlılık türüdür. İtaatkar-tutucu anlayışların aksine yapıcı yurtseverlik, sorgulayan, eleştiren ve değiştirmeye çalışan bir tavır takınır (Schatz ve Staub, 1997).

Yurtseverlik ulusal bütünleşme ve dayanışmanın gelişmesinde, uluslararası ilişkilerde, çeşitli toplumsal olaylara yönelik tepkilerde öne çıkan bir reflekstir. Bununla birlikte yurtseverlik, ideolojileri çapraz kesen bir pozisyonudur. Yurtseverliğin hemen hemen bütün ideolojilerle bağdaşmaması için hiçbir neden yoktur. Bu nedenle yurtseverlik, dışlayıcı bir ideolojik pozisyon olamaz. Herkesin kendi ülkesine ve toplumuna bağlılık duyması çok doğaldır. Yurtseverlik herhangi bir ideolojinin ayrımcı bir ölçütü değildir; dolayısıyla belli bir grupla özdeşleştirilemez (Erdoğan, 1999). Yurtsever, milliyetçinin aksine yabancı düşmanlığı yapmaz. Kendisi gibi olmayanları sürekli bir şekilde kendisine muhalif olarak görmez. Yurdunun ferahlığı için -aynı tarihî ve kültürel geçmişe sahip olmasalar bile- kendisi gibi o topraklarda yaşayan insanlarla el ele çalışır. Modern yurtseverlikte bir yeri yurt olarak algılayıp sevmek için o topraklarda doğmuş olmak gerekmez.

Kör ve yapıcı yurtseverlik ayrımının demokratik yurttaş niteliklerine dayanan bir ayrım olduğu söylenebilir. Demokratik değer ve idealler yurtseverliğin duyuşsal boyutundan ziyade daha çok bilişsel boyutundaki nitelik ve özelliklerle ilişkilidir. Bireylerin kendi gruplarına karşı eleştirel bilinç ve sadakat kapasitesini birlikte geliştirmeleri demokratik devletler için ideal bir durumdur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Eleştirel bilinç, olaylar üzerinde toplumun veya otoritenin bakış açısını benimsemekten ziyade bilgiyi özgürce değerlendirmeyi ifade eder (Staub, 1997). Yurtseverlik üzerine yazılan metinlerde, yurtseverliğin getirdiği sadakat duygusunun, demokratik devletin arzu ettiği eleştirel, aktif ve katılımcı yurttaşlığın önünde engel oluşturabileceği düşünülebilir. Fakat yapıcı yurtseverliğin getirdiği eleştirel bilinç ve değişim çabası, bu endişeleri ortadan kaldıracak niteliktedir. Demokratik değerlerle zenginleştirilmiş böyle bir yurtseverlik anlayışı aktif ve katılımcı yurttaşlığın önünde bir engel değil, onu destekler niteliktedir. Ülkelerin örtük ve resmi eğitim programlarında etkin bir şekilde yer alan yurtseverlik, ulusal dayanışma ve birliktelik duygusunun şekillenmesinde, uluslar arası ilişkilerde ve çeşitli toplumsal olaylara yönelik tepkilerde etkili ve belirleyici olan bir değerdir (Yazıcı ve Yazıcı, 2010_a).

Türkiye’de yurtseverlik konusu pek çalışılmış bir konu değildir. Özellikle yetişkinlerde yurtseverlik tutumlarına yönelik hiç bir çalışma yapılmamıştır. Yapılan çalışmalar da birkaç makale ve bildiriyle sınırlı kalmıştır. Bu çalışmalar, okullarda yurtseverlik eğitimi ile öğretmenlerde yurtseverlik tutumlarını kapsamaktadır. Schatz, Staub ve Lavine (1999) tarafından geliştirilen “Yurtseverlik Tutum Ölçeği”nin (YTÖ) Türkçe uyarlamasını yapan Yazıcı ve Yazıcı’nın (2010_a) çalışması, kör ve yapıcı yurtseverlik tutumlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Yurtseverlik konusunda Yazıcı ve Yazıcı’nın (2010_b) ikinci çalışması “Yurtseverlik Eğitimi” üzerinedir. Tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin yurtseverlik tutumları ve yurtseverlik eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler araştırma konusu yapılmıştır. Çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri ile tarih öğretmenlerinin yurtseverlik tutumları arasında bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Kör ve yapıcı yurtseverlik açısından bakıldığında ise sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin kör yurtseverlik tutumlarının yapıcı yurtseverliğe göre daha düşük çıktığı, buna karşın Amerika, İngiltere ve Singapur ile karşılaştırıldığında kör yurtseverliğin daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Yurtseverlik tutumları konusunda yapılmış çalışmalar dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sınırlıdır. Ersoy ve Öztürk’ün (2012) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yurtseverlik Algısı”, Mumyakmaz’ın (2014) “Vatanseverlik Kavramı Üzerine Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Kurt’un (2007), “Öğretmenlerin Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatanseverlik Algılarının Nitel Olarak İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezi, Bakioğlu’nun (2009), “Öğretmenlerin Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatanseverlik Algılarının Nitel Olarak İncelenmesi” konulu makalesi, Ercan ve Ercan’ın (2014) “Benlik Kurgusu ve Yurtseverlik Algısı” bu çalışmalar arasındadır. Türkiye’de yurtseverlik eğitimi alanında yapılan çalışmalarda öğrenci ve öğretmenlerin yurtseverlik tutumları, eğitim programları bağlamında ele alınırken yetişkinlerin sahip olduğu yurtseverlik tutumları konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanılmaması büyük bir eksiklidir. Yetişkinlerde yurtseverlik tutumlarının belirlenmesinin önemli yansımaları olabilir. Yetişkinler, gündelik politikaların yanı sıra çocukların yurtseverlik algıları üzerinde etkili olabilir. Yetişkinlerin yurtseverlik algıları üzerinde ise siyasal liderlerin, kamuoyunun, eğitimin, medyanın ve sahip oldukları entelektüel ortamların etkisi vardır. Ayrıca, demografik değişkenler ile yurtseverlik duyguları arasında (kör yurtseverlik ve yapıcı yurtseverlik bağlamında) bir ilgi kurulabilir. Bu çalışmada kullanılan “Yurtseverlik Tutum Ölçeği”, kuramsal açıdan “kör yurtseverlik” ve “yapıcı yurtseverlik” ayırımına dayanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de öne çıkan yurtseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı merak konusudur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter Winter 2015

Amaç

Bu çalışmanın amacı, yetişkinlerin yurtseverlik tutumları ile çeşitli değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı tespit etmektir. Bu kapsamda şu sorulara cevap aranmıştır.

Yetişkinlerin yurtseverlik tutumları;

1. Yaşadıkları yere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
3. Eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Mesleklere göre farklılaşmakta mıdır?
5. Aylık gelire göre farklılaşmakta mıdır?
6. Siyasal görüşe göre farklılaşmakta mıdır?
7. Düzenli kitap okumaya göre farklılaşmakta mıdır?
8. Sinema gitme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
9. Düzenli haber Dinleme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Tüm dünyada yurtseverlik yükselen bir değerdir. Mikro milliyetçilik ve etnik kimliklerin yükselişe geçtiği günümüzde yurtseverlik kavramı siyasal bütünleşmenin ortak bileşeni olmuştur. Kentsel nüfusun artması, insan hakları söylemi ve demokratikleşme talepleri karşısında yurtseverlik, evrensel, katılımcı ve bütünleştirici bir rol oynamaktadır. Bu koşullarda Türkiye’de yetişkinlerin yurtseverlik tutum / davranışlarını etkileyen unsurların neler olduğu merak konusudur. Yetişkinlerde yurtseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler (sosyal, kültürel, ekonomik ve politik) tarafından belirlendiği tahmin edilmektedir. Yetişkinlerde yurtseverlik tutumlarının incelenmesi, sosyal politikaların belirlenmesinde, siyasal-örgütsel davranış örüntülerinin kazandırılmasında, eğitim programlarının uygulanmasında işlevsel öneme sahiptir. Yurttaşlık eğitiminin başarısı, birazda bu çalışmaların artmasına bağlıdır. Çalışmanın yurttaşlık eğitimine katkı sağlaması umulmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama deseni ile yürütülmüştür. Tarama deseni, bir evren içinde seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin nicel veya nümerik olarak betimlenmesini sağlar (Creswell, 2013:155). Bu çalışmada, Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin yurtseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelemesi amaçlanmıştır. Diğer bir deyişle sonucu etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve sonucun en iyi şekilde yordanması gerekmektedir. Problem bir sonucu etkileyen faktörlerin belirlenmesini gerektiriyorsa o zaman nicel yaklaşım en iyisidir (Creswell, 2013: 20). Bu sebeple bu çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak, nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama deseni kullanılmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evreni, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde okuyan öğrencilerin aileleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2013-2014 döneminde Türkiye genelinde il, ilçe, belde ve köyde yaşayan ve random küme örnekleme yoluyla seçilmiş yetişkinler (anne babalar) oluşturmaktadır. Öğrencilerimizin önemli bir kısmı Sivas ve çevre illerden gelmekle birlikte yurdun bütün bölgelerini kapsayacak ölçüde bir dağılıma gidilmiştir. Çalışma grubu %50’si kadın % 50’si erkek olmak üzere toplam 1436 yetişkin oluşturmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Yaşadığı Yer	Dağılım	Yüzde %
İl	1052	73.2
İlçe	292	20.3
Belde	30	2
Köy	62	4.3
Toplam	1436	100

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, Schatz, Staub, & Lavine, (1999)'nin, Öğretmenlerin yurtseverlik tutumlarını ölçmek ve kör ve yapıcı yurtseverlik arasındaki ayrımı ortaya koymak amacıyla geliştirdikleri “Yurtseverlik Tutum Ölçeği”nin (YTÖ) Yazıcı ve Yazıcı (2010_a) tarafından Türkçeye uyarlanmış formu kullanılmıştır.

Kör yurtseverlik boyutunda 11, yapıcı yurtseverlik boyutunda 7 olmak üzere toplam 20 madde ve iki boyuttan oluşan ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı % 44.15 olarak hesaplanmış, maddelere ait faktör yüklerinin. 36 ile .84 arasında değiştiği görülmüştür. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı YTÖ'nin tamamı için .79, kör yurtseverlik alt boyutu için .81, yapıcı yurtseverlik boyutu için .84 olarak bulunmuştur. 5'li likert tipinde geliştirilen ölçeğe verilen cevaplar “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım, Katılıyorum” ve “Kuvvetle Katılıyorum” şeklindedir. Bununla birlikte araştırmacı tarafından hazırlanan çeşitli demografik değişkenleri içeren Kişisel Bilgi formu da araştırmada kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından elde edilen veriler YTÖ'nin kör ve yapıcı yurtseverlik tutumlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur. Bunun dışında diğer bir veri toplama aracı ise kişisel bilgi formudur. Kişisel bilgi formunda; yetişkinlerin yaşı, cinsiyeti, doğum yeri, yaşadığı yer, eğitim düzeyleri, siyasi görüşleri ve diğer bağımsız değişkenler öğrenilmeye çalışılmıştır.

Veri Analizi

Veri toplama araçları yetişkinlere 2013–2014 Mayıs döneminde uygulanmıştır. Veriler, kişisel bilgi formundaki bilgilere ve ölçek özelliklerine göre puanlanıp kodlanarak PASW 18.0 paket programı ile bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine uygun olarak frekans, aritmetik ortalama *t*-testi, tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel çözümler için verilerin manidarlık testlerinde $p < 0.05$ manidarlık düzeyi esas alınmıştır. Bu işlemlerin sonunda elde edilen veriler, oluşturulan tablolarla birlikte yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

1. Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutumları Cinsiyete Göre Farklılaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin cinsiyete göre yurtseverlik tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla kadın ve erkek yetişkinlerin puanlarına uygulanan *t*-testi sonuçları Tablo 2 ve 3'de verilmiştir.

Tablo 2. Yetişkinlerin Kör Yurtseverlik Tutumlarının Cinsiyete Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	x	ss	t	p
Kadın	708	3,1745	,71311	-,061	,130
Erkek	729	3,1768	,74204		

$p < .05$

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter Winter 2015

Tablo 2’de görüldüğü gibi, cinsiyet değişkenine göre yetişkinlerin kör yurtseverlik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (t değeri=-,061; p=,130>.05).

Tablo 3. Yetişkinlerin Yapıcı Yurtseverlik Tutumlarının Cinsiyete Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	x	ss	t	p
Kadın	751	4,2988	,57330	,216	,461
Erkek	746	4,2920	,64459		

p<.05

Tablo 3’de görüldüğü gibi, cinsiyet değişkenine göre yetişkinlerin yapıcı yurtseverlik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (t değeri=-,216; p=,461>.05).

2. Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutumları Yaşadığı Yere Göre Farklılaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin yaşadıkları yere göre yurtseverlik tutumları farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla il, ilçe, belde ve köyde yaşayan yetişkinlerin yurtseverlik puanlarına uygulanan varyans analizi sonuçları Tablo 4 ve 5’de verilmiştir.

Tablo 4. Yetişkinlerin Yaşadıkları Yer ile Kör Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Yaşadığı Yer	n	x	ss	F	p
İl	1052	3,1448	,73586	3,840	,009
İlçe	292	3,2179	,66502		
Belde	30	3,3939	,57858		
Köy	62	3,4003	,88851		

Tablo 4’de görüldüğü üzere yaşanan yer ile kör yurttaşlık arasında varyans analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (f değeri= 3,840; p=,009<.05).

Tablo 5. Yetişkinlerin Yaşadıkları Yer ile Yapıcı Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Yaşadığı Yer	n	x	ss	F	p
İl	1096	4,2912	,61870	,644	,587
İlçe	306	4,3151	,59652		
Belde	32	4,1652	,65827		
Köy	62	4,3203	,47464		

p<.05

Tablo 5de görüldüğü üzere yaşanan yer ile yapıcı yurttaşlık arasında varyans analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p= 0,587>0,05).

3. Yetişkinlerin Yurtseverlik Algıları Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre yurtseverlik algılarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla farklı eğitim düzeylerine göre kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanları varyans analize tabi tutulmuştur. Sonuçlar tablo 6 ve 7’de gösterilmiştir.

Tablo 6. Yetişkinlerin Eğitim Düzeyine Göre Kör Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p	Çoklu Karşılaştırma Sonuçları
Hiç	32	3,1619	,78330	15,354	,000	Lisansüstü <Ortaokul<İlkokul
İlkokul	324	3,3970	,69491			
Ortaokul	151	3,3221	,70055			
Lise	373	3,1921	,68895			
Üniversite	496	3,0073	,72480			
Lisansüstü	54	2,8552	,81072			

Tablo 6'da görüldüğü üzere kör yurttaşlıkla eğitim düzeyi arasında varyans analizine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,000<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucuna göre lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların kör yurtseverlik puanları ortaokul ve ilkokul mezunlarının puanlarından, ortaokul mezunlarının kör yurtseverlik puanları ilkokul mezunlarının puanlarından anlamlı düzeyde düşüktür.

Tablo 7. Yetişkinlerin Eğitim Düzeyine Göre Yapıcı Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p	Çoklu karşılaştırma sonuçları
Hiç	37	4,2432	,58889	4,881	,000	Lise<Lisans üstü
İlkokul	340	4,2735	,50311			
Ortaokul	150	4,2486	,63575			
Lise	389	4,2075	,59666			
Üniversite	517	4,3664	,58919			
Lisansüstü	57	4,5163	1,12251			

Tablo 7'de görüldüğü üzere yapıcı yurtseverlik ile eğitim düzeyi arasında varyans analizine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,000<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucuna göre lise mezunu katılımcıların yapıcı yurtseverlik puanları lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde düşüktür.

4. Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutum Puanları Mesleğe Göre Farklılaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin mesleki statülerine göre yurtseverlik algılarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla farklı meslek gruplarının kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanları varyans analize tabi tutulmuştur. Sonuçlar Tablo 8 ve Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 8. Yetişkinlerin Mesleğine Göre Kör Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Meslek	n	x	ss	F	p	Çoklu karşılaştırma sonuçları
Kamu çalışanı	466	3,0349	,76063	6,839	,000	Kamu çalışanı<Çiftçi
Serbest	281	3,2142	,71103			
Çiftçi	58	3,3652	,56362			
İşçi	192	3,2363	,85006			
Çalışmıyor	427	3,2419	,64067			

Turkish Studies

Tablo-8’de görüldüğü üzere kör yurtseverlikle meslek grupları arasında varyans analizine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,000<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucuna göre çiftçilerin kör yurtseverlik puanları kamu çalışanı katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde düşüktür.

Tablo 9. Yetişkinlerin Mesleğine Göre Yapıcı Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Meslek	n	x	ss	F	p
Kamu çalışanı	481	4,3638	,70274	2,430	,460
Serbest	291	4,2877	,57106		
Çiftçi	60	4,2405	,61318		
İşçi	195	4,2396	,59952		
Çalışmıyor	454	4,2602	,52785		

Tablo 9’de görüldüğü üzere yapıcı yurtseverlikle mesleki grupların varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,460<0,05$).

5.Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutumu Puanları Aylık Gelire Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın amacı kapsamında yetişkinlerin aylık gelire göre yurtseverlik algılarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla farklı gelir gruplarına göre kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanları varyans analize tabi tutulmuştur. Sonuçlar Tablo 10 ve Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 10. Yetişkinlerin Aylık Gelirine Göre Kör Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Gelir	n	x	ss	F	p	Çoklu karşılaştırma sonuçları
500-1500 tl	507	3,2998	,72442	11,166	,000	3500-4500<500-1500, 4500 ve üstü
1500-2500 tl	428	3,1653	,70228			
2500-3500 tl	240	3,0439	,74799			
3500-4500 tl	70	2,7805	,68913			
4500-üstü tl	13	3,4126	1,34411			

Tablo 10’de görüldüğü üzere gelir düzeyi ile kör yurttaşlık arasında varyans analizine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p=,000<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucuna göre 3500-4500 TL arasında aylık gelire sahip olanların kör yurtseverlik puanları, 500-1500 TL ile 4500 ve üstünde aylık gelire sahip olanların puanlarından anlamlı düzeyde düşüktür.

Tablo 11. Yetişkinlerin Aylık Gelirine Göre Yapıcı Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Gelir	n	x	ss	F	p	Çoklu karşılaştırma sonuçları
500-1500 tl	507	3,2998	,72442	11,166	,000	500-1500<3500-4500
1500-2500 tl	428	3,1653	,70228			
2500-3500 tl	240	3,0439	,74799			
3500-4500 tl	70	2,7805	,68913			
4500-üstü tl	13	3,4126	1,34411			

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 11 de görüldüğü üzere gelir düzeyi ile yapıcı yurttaşlık arasında varyans analizine göre anlamlı bir fark görülmektedir ($p=,000<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucuna göre 500-1500 TL arasında aylık gelire sahip olanların yapıcı yurtseverlik puanları, 3500-4500 TL aylık gelire sahip olanların puanlarından anlamlı düzeyde düşüktür.

6.Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutum Puanları Siyasi Görüşlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin siyasi görüşlerine göre yurtseverlik tutum puanlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla farklı siyasi görüşe sahip grupların kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanları varyans analize tabi tutulmuştur. Sonuçlar Tablo 12 ve Tablo 13'da gösterilmiştir.

Tablo 12. Yetişkinlerin Siyasi Görüşlerine Göre Kör Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Siyasi Görüş	n	x	ss	F	p	Çoklu karşılaştırma sonuçları
Muhafazakâr	238	3,3331	,77200	29,719	,000	Sosyal demokrat, sosyalist, liberal <milliyetçi-muhafazakâr>milliyetçi, muhafazakâr, merkez sağ
Milliyetçi-muhafazakar	405	3,2658	,64121			
Milliyetçi	347	3,2879	,69021			
Liberal	29	2,7900	,66232			
Merkez sağ	150	3,4024	,66382			
Sosyal demokrat	156	2,6230	,61829			
Sosyalist	66	2,6281	,67875			
Diğer	43	2,8795	,75949			

Tablo 12'de görüldüğü üzere siyasi görüş ile kör yurttaşlık arasında istatistiksel analizlere göre anlamlı bir fark görülmektedir ($p=,000<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucuna göre siyasi görüşünü sosyal demokrat, sosyalist ve liberal olarak tanımlayanların kör yurtseverlik puanları milliyetçi-muhafazakâr, milliyetçi, muhafazakâr ve merkez sağ olarak belirtenlerden ve milliyetçi-muhafazakârların puanları milliyetçi, muhafazakâr ve merkez sağda yer alanlardan anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Tablo 13. Yetişkinlerin Siyasi Görüşlerine Göre Yapıcı Yurtseverlik Tutum Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Siyasi Görüş	n	x	ss	F	p
Muhafazakar	253	4,2146	,55615	29,719	,005
Milliyetçi-muhafazakar	421	4,3587	,57690		
Milliyetçi	360	4,2865	,54734		
Liberal	29	4,2315	,72984		
Merkez sağ	158	4,2731	,50537		
Sosyal demokrat	161	4,4144	,84790		
Sosyalist	68	4,1828	,65574		
Diğer	44	4,1688	,65304		

Tablo 13'de görüldüğü üzere siyasi görüş ile yapıcı yurttaşlık arasında varyans analizine göre anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p=,005>,001$).

Turkish Studies

7. Yetişkinlerin Yurtseverlik Algıları Düzenli Kitap Okuma Durumuna Göre Farklaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin kitap okuma durumuna göre yurtseverlik tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla yetişkinlerin yurtseverlik tutum puanlarına uygulanan t-testi sonuçları Tablo 14 ve 15’de verilmiştir.

Tablo 14. Yetişkinlerin Kör Yurtseverlik Tutumlarının Kitap Okuma Değişkenine Göre t- Testi Sonuçları

Düzenli Kitap Okuma	n	x	ss	t	p
Evet	571	3,0707	,72885	-4,557	,351
Hayır	867	3,2478	,71572		

$p < .05$

Tablo 14'te de görüldüğü üzere kitap okuma ile kör yurttaşlık arasında t testi analizine göre anlamlı bir fark görülmektedir ($p = ,03 < 0,05$). Kitap okumayanların kör yurtseverlik puanları diğerlerinin puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 15. Yetişkinlerin Yapıcı Yurtseverlik Tutumlarının Kitap Okuma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Düzenli Kitap Okuma	n	x	ss	t	p
Evet	595	4,3287	,54582	1,575	,312
Hayır	900	4,2781	,64569		

$p < .05$

Tablo 15 da görüldüğü üzere kitap okuma ile yapıcı yurttaşlık arasında t testi analizine göre anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p = ,0312 < 0,05$).

9. Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutumları Sinemaya Gitme Durumuna Göre Farklaşmakta mıdır?

Yetişkinlerin sinemaya gitme durumuna göre yurtseverlik tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla yetişkinlerin yurtseverlik tutum puanlarına uygulanan t-testi sonuçları Tablo 16 ve 17’de verilmiştir.

Tablo 16. Yetişkinlerin kör Yurtseverlik Tutumlarının Sinemaya Gitme Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sinema Gitme	n	x	ss	t	p
Evet	622	3,0884	,78368	-3,932	,007
Hayır	816	3,2400	,67512		

$p < .05$

Tablo 16’da görüldüğü üzere da sinemaya gitmeleri ile kör yurttaşlık arasında t testi analizine göre anlamlı bir fark görülmektedir ($p = ,007 < 0,05$). Sinema daha az gidenlerin kör yurtseverlik puanları diğerlerinin puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 17. Yetişkinlerin Yapıcı Yurtseverlik Tutumlarının Sinemaya Gitme Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sinema Gitme	n	x	ss	t	p
Evet	649	4,3577	,56383	3,437	,074
Hayır	848	4,2488	,63881		

$p < .05$

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 17’de da görüldüğü üzere sinemaya gitme ile yapıcı yurttaşlık arasında t testi analizine göre anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p=,074>0,05$).

10. Yetişkinlerin Yurtseverlik Algıları Düzenli Haber İzleme Durumuna Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Yetişkinlerin düzenli haber dinleme durumuna göre yurtseverlik tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla yetişkinlerin yurtseverlik tutum puanlarına uygulanan t-testi sonuçları Tablo 18 ve 19’da verilmiştir.

Tablo 18. Yetişkinlerin Yurtseverlik Tutumlarının Düzenli Haber İzleme Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Düzenli Haber İzleme	n	x	ss	t	p
Evet	1186	3,1801	,73524	,392	,666
Hayır	254	3,1603	,69106		

$p<.05$

Tablo 18’de görüldüğü üzere düzenli haber dinleme ile kör yurttaşlık arasında t testi analizine göre anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p=,666>0,05$).

Tablo 19. Yetişkinlerin Yapıcı Yurtseverlik Tutumlarının Düzenli Haber İzleme Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Düzenli Haber İzleme	n	x	ss	t	p
Evet	1235	4,3068	,56782	1,558	,006
Hayır	264	4,2424	,77357		

$p<.05$

Tablo 19’da görüldüğü üzere düzenli haber dinleme ile yapıcı yurttaşlık arasında t-testi analizine göre anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p=,006>0,05$). Haber programı izleyen yetişkinler ile yapıcı yurtseverlik tutumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada yetişkinlerin kör ve yapıcı yurtseverlik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından betimlenmesi amaçlanmıştır. Cinsiyet, gelir, siyasi görüş, yaşadığı yer, eğitim düzeyi, meslek, haber izleme, kitap okuma ve sinemaya gitme durumuna göre yurtseverlik tutum puanları denetlenmiştir. Araştırma sonucunda yetişkinlerde entelektüel ilgiden kaynaklı olarak kör ve yapıcı yurtseverlik tutum puanları arasında farklılık görülmüştür. Bu farklılığın büyük ölçüde sosyal ve kültürel değişkenlerle bağlantılı olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yurtseverlik tutum puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda cinsiyet değişkenine göre yetişkinlerin yurtseverlik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (t değeri= ,061; $p=,130>0,05$). Yetişkinlerde yurtseverlik tutumlarının cinsiyete göre hem kör hem de yapıcı yurtseverlik tutumları açısından bir farklılık göstermemiştir. Kör ve yapıcı yurtseverlik tutumları açısından hem erkek hem de kadın açısından bir farklılaşmanın olmaması, yurtseverlik eğitimi açısından önemli bir veri kabul edilebilir. Günümüz demokrasileri cinsiyetçi yaklaşımın ötesinde bireyi yurttaşlık temelinde tanımlamaktadır.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşadığı yerleşim yeri ile yurtseverlik tutum puanları arasında kör yurtseverlik açısından anlamlı bir fark görülmüştür. Yapıcı yurtseverlik tutum puanları

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter Winter 2015

açısından ise anlamlı bir fark görülmemiştir. İl, ilçe, belde ve köy olmak üzere büyük yerleşim yerinden küçük yerleşim yerine gittikçe kör yurtseverlik tutumları güçlenmektedir. Yapıcı yurtseverlik tutum puanları açısından yerleşim yerleri arasında bir farklılığın oluşmaması, Türkiye’de kırsal ve kent arasında entelektüel farklılığın azalmasıyla açıklanabilir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan internet, cep telefonu teknolojisi ve medyanın etkisiyle küçük-büyük demeden yerleşim yerleri arasında hayat stilleri bakımından farklılıklar azaltılmıştır. Türkiye genelinde yaşayan yetişkinlerin kör yurtseverlik tutum puanlarının sırasıyla il-ilçe-belde ve köye doğru gittikçe daha yüksek çıkarken yapıcı yurtseverlik tutum puanları açısından bir farklılık oluşturmaması manidardır.

Yetişkinlerin yurtseverlik tutum puanları eğitim düzeylerine göre farklılaştığı görülmektedir. Eğitim düzeyi düşük olan yetişkinlerin kör yurtseverlik tutum puanları yüksek çıkmaktadır. Buna karşın üniversite ve lisansüstü eğitim almış yetişkinlerde kör yurtseverlik tutum puanlarının diğerlerine göre düşük çıkmıştır. Eğitim düzeyi yükseldikçe eleştirel-rasyonel düşünme kapasitesi artmaktadır. Lisansüstü eğitime sahip katılımcıların yapıcı yurtseverlik tutum puanlarında diğerlerine göre anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Eğitim düzeyi yüksek olan yetişkinlerin yapıcı yurtseverlik tutum puanlarının yüksek çıkması, entelektüel ilginin bir yansımasıdır. Burada dikkat çeken önemli bir unsur, hiç eğitim görmemiş katılımcılarda kör yurtseverlik duygularının düşük çıkmasıdır. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde aktarılan yurtseverlik eğitimi, hiç eğitim almayanlara göre şoven duyguları pompalamış olabilir. İrkçi-şoven eğitim, muhafazakâr kültürü beslemekte ve kör yurtseverlik tutumlarını güçlü tutmaktadır. İlerici eğitim kırıntıları ise demokratik kültürü geliştirmektedir. Yapıcı yurtseverlik adına Türkiye’de sorgulayan, eleştiren ve değiştirmeye çalışan tavır yeterince karşılık bulmazken tutucu-itaatkâr tavır yüksek çıkmaktadır. Sorgulayan, eleştiren, deneyi ve gözlemi referans alan eğitim ise, bireyde daha özgürlükçü, bağımsız karar verebilen, demokratik kültürü içselleştirmiş davranışlar kazandırır. Bizim çalışmamızda da görüldüğü gibi Türkiye’de sorgulayan, eleştiren ve değiştirmeye çalışan yetişkin tavır yeterince karşılık bulmamaktadır. Başka bir deyişle yapıcı yurtseverlik tutumları yüksek çıkmazken tutucu-itaatkâr tavrının gereği olarak kör yurtseverlik yüksek çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin mesleğine göre yurtseverlik tutum puanları ortalamalarının farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda grup ortalamaları arasındaki istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır. Kamuda çalışan yetişkinlerin ortalama kör yurtseverlik tutum puanı, mesleği çiftçi olan ve çalışmayanlara göre daha düşüktür. Kamu çalışanlarının kör yurtseverlik tutum puanlarının diğer meslek gruplarına göre daha düşük çıkması anlamlıdır. Çünkü kamu çalışanları diğer meslek gruplarına göre entelektüel düzeyleri yüksektir. Nitekim çalışmaya konu olan kamu çalışanı yetişkinlerin işçi, çiftçi ve çalışmayan diğer meslek gruplarına göre yapıcı yurtseverlik tutum puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin aylık gelir durumu ile yurtseverlik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Gelir durumu düştükçe kör yurtseverlik tutum puanları yükselmektedir. Aynı şekilde yapıcı yurtseverlik tutum puanları açısından bakıldığında gelir durumu yüksek olanların yapıcı yurtseverlik puanları yüksek olduğu görülmektedir. İlginç bir biçimde gelir durumu yüksek küçük bir grubun ise yapıcı yurtseverlik tutumu puanının düşük çıkması anlaşılır gibi değildir. Genelde tüm dünyada küçük burjuva eğilimleri cumhuriyetçi-yapıcı yurtsever tutuma sahip olması beklenir. Bu durum ülkemiz için farklılık teşkil edebilmektedir. Türkiye’de gelir düzeyi yüksek bazı kesimler muhafazakâr kalıpları yıkabilmiş değildir.

Çalışmamızda siyasi görüş ile yurtseverlik tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Araştırmaya katılan yetişkinlerden kendini sosyal demokrat, sosyalist ve liberal görüşlü olarak tanımlayanların kör yurtseverlik tutumları daha düşük çıkarken kendini merkez sağ,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

milliyetçi ve muhafazakâr olarak tanımlayanlarda kör yurtseverlik tutum puanları yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde kendini sosyal demokrat, sosyalist ve liberal olarak tanımlayan yetişkinlerin yapıcı yurtseverlik tutumları, kör yurtseverliğe göre yüksek çıkmıştır. Açıkçası Türkiye’de kendini sağda tanımlayan yetişkinlerde kör yurtseverlik tutumları daha güçlü çıkmaktadır. İtaatkar düşünce, körü körüne bir bağlanmaya yol açabilmektedir.

Yetişkinlerin düzenli kitap okuma düzeyi ile kör yurtseverlik tutumları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Buna göre kitap-gazete okumayan yetişkinlerin kör yurtseverlik tutumları, kitap okuyanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Yapıcı yurtseverlik tutum puanları açısından bakıldığında düzenli kitap okuyanlar ve okumayanlar arasında fark fazla belirgin değildir. Kitap okumayan yetişkinlerde kör yurtseverlik tutumları daha belirgindir.

Yetişkinlerin sinemaya gitmeleri ile kör yurtseverlik tutum puanları arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Sinemaya daha az gidenlerin kör yurtseverlik tutum puanları yüksektir. Entelektüel ilgi açısından bu durum manidardır. Sinemaya hiç gitmeyenler ve gidenler arasında yapıcı yurtsever tutum puanlarına baktığımızda belirgin bir fark yoktur. Diğer bir deyişle sinemaya gidenleri daha yapıcı yurtsever diyemiyoruz.

Yetişkinlerde düzenli haber izleme ile kör yurtseverlik arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Buna karşın düzenli haber izleyenlerin yapıcı yurtseverlik puanları diğerlerine göre daha yüksektir. Düzenli haber izleyen yetişkinler ülke ve toplum olaylarına bakışı daha bilinçli ve yapıcı olabilmektedir.

Sonuç olarak Türkiye’de yetişkinlerin yurtseverlik tutumları farklı değişkenlerden etkilenmektedir. Sosyal ve kültürel etkenlere bağlı olarak kör yurtseverlik tutumlarında anlamlı bir farklılaşma görülürken yapıcı yurtseverlikte farklılaşma fazla belirgin değildir. Demokratik kültür arttıkça, eğitim düzeyi yükseldikçe, refah yaygınlaştıkça yapıcı yurtseverlik artacaktır. Türkiye’de sağ görüşlü yetişkinlerin kör yurtseverlik tutumları sol görüşlü olanlara göre daha yüksektir. Bu durum sosyal politikalara yön vermek ve demokratik kültürün geliştirilebilmesi için bir veri olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- BAKİOĞLU, A. (2009). Öğretmenlerde demokrasi, vatandaşlık ve vatanseverlik algılarının nitel olarak incelenmesi. Erişim Tarihi: <http://acikarsiv.yok.gov.tr/handle/YOK/21947>
- BAR-TAL, D. & Staub, E., (1997). Introduction: patriotism: its scope and meaning, *Patriotism in The Lives of Individuals and Nations* (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, s. 1-19.
- BELLİ, A. S. (2014). Milliyetçilik ve sosyal psikolojik zemini. *Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 419-426.
- CRESWELL, J. W. (2013). *Araştırma deseni* (ÇevEdt: Demir, S. B.). Ankara: Eğiten Kitap.
- CRESWELL, J. W. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri* (ÇevEdt: Bütün, M. ve Demir, S. B.). Ankara: Siyasal Kitap.
- ERCAN, H. ve Ercan, R. (2014). “Benlik Kurgusu ve Yurtseverlik”. Participated in the 14th Biennial Conference of the European Association for research on Adolescence, from 3-6th September, Çeşme-İzmir.
- ERDOĞAN, Mustafa (1999). Milliyetçilik İdeolojisine Dair. *Liberte Yayınları*: Ankara, Sayı 15, s. 40-47.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter Winter 2015

- ERSOY, A. F. ve Öztürk, F. (2012). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yurtseverlik algısı. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu. (20-22 Nisan). Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
- GÖÇMEN, D. (2008). Yirmi Birinci Yüzyılda Sınıf İlişkileri ve Sınıf Çatışmalarında “Bilinç” Sorunu: Yurtseverlik mi? Uluslararası Dayanışma mı? “Emek Eksenli Siyaset: Fabrika, Toprak, Haklar, Kimlik” Sempozyumu, İstanbul: Petrol-İş.
- KATEB, G.(2000). “Is Patriotism a Mistake?”, Social Research, Vol. 67, No.4 (Winter 2000), s. 901-924.
- NATHANSON, S., (1997) “Should Patriotism Have a Future”, Patriotism in The Lives of Individuals and Nations (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, s. 311-326.
- NATHANSON, S. (2002). “In Defence of ‘Moderate Patriotism’”, Patriotism (Ed. Primoratz, I.), Humanity Books: New York, USA, s. 87-104.
- ÖZTÜRK, A. (2008). “Cumhuriyetçilik Ayracında Yurtsever Anlayışın İdeolojik Kökleri”. Der Yayınları, İstanbul: ss. 119-138.
- SCHATZ, R.T. & Staub E. (1997) “Manifestation of Blind and Constructive Patriotism: Personality Correlates and Individual-Group Relations, Patriotism in The Lives of Individuals and Nations (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, s. 229-245.
- STAUB E., (1997) Blind Versus Constructive Patriotism: Moving From Embeddedness in the Group to Critical Loyalty And Action, Patriotism in The Lives of Individuals and Nations (Ed. Bar-Tal, D. & Staub, E.), Nelson-Hall Publishers; Chicago, s. 213-228.
- VIROLI, Maurizio (1997). Vatan Aşkı: Yurtseverlik ve Milliyetçilik Üzerine Bir Deneme (Çev. Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yayınevi: İstanbul.
- YAZICI, F. & Yazıcı, S. (2010). Yurtseverlik eğitimi: Tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin algı, tutum ve eğitimsel uygulamalarına yönelik bir araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Sayı 10. Cilt 3 s. 649-660
- YAZICI, F. & Yazıcı, S. (2010). Yurtseverlik Tutum Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Sayı 7. Cilt 2 s. 901-918

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- ERCAN, R., Yetişkinlerde Yurtseverlik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 409-426, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7976>, ANKARA-TURKEY